6. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΓΟΥΡΖΟΥΜΙΣΗι ΑΡΧΑΙΑΣ ΑΧΑΪΑΣ

Ἐπὶ τῶν ἐσχάτων λοφωδῶν συμπλεγμάτων τοῦ Παναχαϊκοῦ ὄρους, σχηματιζόντων χαράδραν διαρρεομένην ὑπὸ χειμάρρου ὁρμητικοῦ καὶ ἐπὶ τῶν κλιτύων αὐτῶν εἰς ὕψος 748 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἐν δήμῳ Φαρῶν τῆς ἐπαρχίας Ἀχαΐας κεῖται τὸ νῦν χωρίον Γουρζούμισα, ὀρθῶς μετονομασθὲν εἰς Λεόντιον.

Τὸ χωρίον εἶναι πλούσιον εἰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ προϊόντα καὶ βλάστησιν, ἀλλὰ πτωχότατον λόγῳ τῆς ἐλλείψεως συγκοινωνίας δι᾿ ἁμαξιτῆς ὁδοῦ, ἀπέχον περὶ τὰς πέντε ὥρας ἀπὸ τῆς Χαλανδρίτσης καὶ περὶ τὰς τρεῖς ὥρας ἀπὸ τοῦ πλησιεστέρου σημείου πρὸς τὴν ἁμαξιτὴν ὁδῶν Πατρῶν - Καλαβρύτων.

Εἰκ. 1. Μέγας ὑστερομηκυναϊκὸς τετράωτος ἀμφορεύς.

Ἐκτὸς τοῦ διαρκῶς ῥέοντος χειμάρρου, εὐθὺς ἄνωθι τοῦ χωρίου ὑπάρχει κεφαλόβρυσον ἀφθόνου ὕδατος, ἐξ οὗ ὑδρεύεται τὸ χωρίον. Ὀλίγα μέτρα ὑψηλότερον τοῦ κεφαλοβρύσου ἄρχεται δάσος ἐξ ἐλατῶν.

Ὀλίγα μέτρα κάτωθι τοῦ κεφαλοβρύσου ἐκτείνεται τὸ λαξευτὸν Μυκηναϊκὸν νεκροταφεῖον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ λῆξαν θέρος ἠρευνήσαμεν. Εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους καὶ δὴ εἰς τὴν παναρχαίαν ἐποχὴν τὰ ἐκ τῆς πηγῆς ἐκρέοντα ὕδατα εἶχον ἄλλην διεύθυνσιν ῥοῆς, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἤλλαξαν κοίτην καὶ διῆλθον ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν μαλακῶν βράχων τοῦ ψαμμίτου τοῦ Μυκηναϊκοῦ νεκροταφείου καὶ ἐπήνεγκον μεγάλην καταστροφήν. Βαθμηδὸν καὶ κατ᾿ ὀλίγον κατέφαγον ὁλοκλήρους ὄγκους ἐκ τοῦ πρανοῦς τοῦ λόφου, ἐφ᾿ οὗ τὸ νεκροταφεῖον, καὶ ἐσχημάτισαν σχεδὸν κάθετον τομήν, διὰ τῆς καταπτώσεως τῶν βραχωδῶν ὄγκων, ἐφ᾿ ὧν κυρίως καὶ εὐτυχῶς ἦσαν αἱ μακραὶ εἴσοδοι τῶν λαξευτῶν σπηλαίων.

Οὕτω ἐρευνῶν τὴν ἀπότομον καὶ κάθετον τομὴν τοῦ βράχου, τὴν οὕτω σχηματισθεῖσαν, διέκρινα ἐπ᾿ αὐτοῦ τὰς λιθοκτίστους θυρίδας τῶν λαξευτῶν σπηλαίων, ὧν τινὲς ἀπρόσιτοι λόγῳ τοῦ ὕψους ἦσαν κεκαλυμμέναι ὑπὸ πρίνων καὶ πλατάνων.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
12/10/2023 10:38:09 EEST - 167.114.118.212

Ἠρεύνησα ἱκανοὺς τάφους καὶ ἐν τῇ καθέτῳ τομῇ καὶ περαιτέρω, ὅπου δὲν εἶχεν ἐπιφέρει καταστροφὴν τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ μόνον ἕνα τάφον ὅλως ἀσύλητον εὗρον, οὗ τὴν θυρίδα ἤνοιξα διὰ κλίμακος ἀνελθὼν μέχρις ἐκεῖ.

Εἰκ. 2. Ποικίλα ὑστερομυκηναϊκὰ ἀγγεῖα καὶ θραύσματα ὑστεροελλαδικά.

Τὰ ἐντὸς τοῦ τάφου εὑρήματα συνίσταντο εἰς ἕνα μέγαν ἀμφορέα μὲ τέσσαρα ὦτα καὶ εἰς δέκα ἄλλα μικρότερα ἀγγεῖα, τυφλόστομα ἀμφορείδια, λεβήτια, κρατηρίσκους, ἅπαντα ἐν ἀρίστῃ διατηρήσει καὶ εἰς ἓν πήλινον σφονδύλιον. Τὰ ἀγγεῖα ἐκόμισα εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν Συλλογὴν Πατρῶν, ὧν τὸν καθαρισμὸν καὶ τὴν φωτογράφησιν μόλις πρὸ μικροῦ ἐξετέλεσα.

Εἰκ. 3. Μικρὰ πρωτοελλαδικὴ οἰνοχόη.

Ἅπαντα φέρουσι, (εἰκ. 1 καὶ 2) τὴν γεωμετρικὴν διακόσμησιν τῶν ὑστάτων Μυκηναϊκῶν χρόνων, τεμάχιά τινα εἶναι ὑστεροελλαδικὰ καὶ ἓν πρωτοελλαδικὸν (εἰκ. 3).

Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὑπολείπεται εἰσέτι ἱκανὴ ἐργασία, ὡς ὑπολείπεται εἰσέτι καὶ ἡ ἔρευνα ἑτέρου νεκροταφείου περὶ τὰ 20 λεπτὰ ἀπέχοντος ἐκεῖθεν καὶ ἀνήκοντος καὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχαίαν πόλιν, εἰς ἣν ἀνήκει καὶ τὸ πρῶτον.

Ἀλλὰ ποία εἶναι ἡ πόλις αὕτη;

Εἰς τὰς ἀπέναντι τοῦ νεκροταφείου μετὰ τὴν χαράδραν λοφοσειρὰς ὑπάρχουσιν τὰ ἴχνη πολίσματος, τὰ ὁποῖα ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἀρχαῖον Λεόντιον πιθανώτατα, τὸ ὁποῖον ἀντικατέστησε τὰς ἀρχαίας Ρύπας, ἐνωρὶς ἐξαφανισθείσας, εἰς τὴν Ἀχαϊκὴν δωδεκάπολιν (Πολυβ. II, 41. V, 34. καὶ Leake Morea III, p. 419).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
12/10/2023 10:38:09 EEST - 167.114.118.212

Τὰ ἐρείπια ταῦτα κεῖνται παρὰ τὸ αὐτόθι ἐκκλησίδιον τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, ἱδρυθὲν ὑπὸ τῆς εὐλαβείας τῶν κατοίκων εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὅτι ἐκεῖ συνελήφθη ὁ πολιοῦχος Πατρῶν Ἀπόστολος Ἀνδρέας ὑπὸ τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν, καὶ ὀλίγον ἄνωθεν αὐτοῦ παρὰ τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον καὶ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου σῴζονται σαφῆ τὰ ἴχνη τοῦ φρουρίου τῆς πόλεως τῶν ἱστορικῶν χρόνων.

Ἐὰν τὸ φρούριον τοῦτο τῶν ἱστορικῶν χρόνων περιέχῃ καὶ λείψανα παναρχαίας ὀχυρώσεως, ἐὰν τὰ ἴχνη τῆς πόλεως τοῦ Λεοντίου φθάνουν εἰς τοὺς παναρχαίους χρόνους, ἐὰν δηλ. εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὑπῆρχεν ἡ πόλις ἡ παναρχαία, εἰς ἣν ἀνήκει τὸ ἐρευνηθὲν Μυκηναϊκὸν νεκροταφεῖον ὡς καὶ τὸ περαιτέρω ἐρευνηθησόμενον, ὅλα ταῦτα εἶναι ζητήματα, τῶν ὁποίων τὴν λύσιν θὰ ἐπιδιώξῃ ἡ ἔρευνα τοῦ ἑπομένου ἔτους.

Ν. ΚΥΠΑΡΙΣΣΗΣ

7. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΠΕΛΛΗΝΗι

Ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀνασκαφικὴν ἔρευναν τῆς Ἀχαϊκῆς Πελλήνης παρέσχεν ἡ κατασκευὴ τοῦ παρὰ τὸ χωρίον Ζούγρα τμήματος τῆς ἀπὸ Ξυλοκάστρου εἰς Τρίκκαλα ἀγούσης ἁμαξιτοῦ, καθ᾽ ἣν οἱ ἐργάται προσέκρουσαν, ἐν θέσει Πόρτες καὶ ἀλλαχοῦ, εἰς ἀρχαῖα λείψανα καὶ τάφους, ὧν τοὺς λίθους ἀφαιρέσαντες ἐχρησιμοποίησαν ἀνεμποδίστως πρὸς οἰκοδομίαν νεωτέρων ἐντοπίων κτισμάτων ὡς π. χ. τοῦ παρὰ τὴν εἰρημένην ἁμαξιτὸν καφφενείου τοῦ Ἰω. Γκόλια, ὅπερ ὁλόκληρον ἐκτίσθη ἐκ λίθων ἀρχαίων, ὧν εἷς ἐνεπίγραφος. Μεταβὰς ἐπὶ τόπου πρὸς ἐξέτασιν τῶν γενομένων ζημιῶν ἐθεώρησα σκόπιμον, πρὸς πρόληψιν περαιτέρω λεηλασίας τῶν ἀρχαίων κτισμάτων, νὰ ἐπιληφθῶ ἀμέσως τῆς συστηματικῆς ἐρεύνης τῆς ἀρχαίας Πελλήνης, ἧς τὴν θέσιν πάντες οἱ παλαιότεροι τοπογράφοι[1] καθώρισαν ἐπὶ τῶν κλιτύων τῆς πρὸς τὰ ΒΔ τοῦ χωρίου Ζούγρα ἡμικυκλικῶς ὑψουμένης καὶ γεμούσης ἀρχαίων λειψάνων ράχεως Τσέρκοβας[2], στηριχθέντες κυρίως ἐπὶ τῶν σχετικῶν

---

[1] *Leake:* Travels in the Morea. London 1830 τόμ. III σελ. 216. *Puillon-Boblaye:* Recherches σ. 29. *Curtius*: Peloponnesos. Gotha 1851 τόμ. I σ. 481. *Bursian:* Geographie von Griechenland τόμ. 2 σ. 341. *Frazer:* Pausanias description of Greece. London 1898 τόμ. IV σ. 481.

[2] Ἡ ὀνομασία τῆς ράχεως Τσέρκοβα προῆλθε πιθανώτατα ἀπὸ τῆς παλαιοχριστιανικῆς βασιλικῆς, ἧς τὰ ὀγκώδη ἐρείπια προβάλλουσι κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τῆς ράχεως. Τσέρκοβα (Crekva) σημαίνει ρωσσιστὶ τὴν ἐκκλησίαν· τὸ ὄνομα λοιπὸν θὰ ἐδόθη πιθανῶς εἰς τὴν ράχιν ἤδη ἀπὸ τῆς Σλαβικῆς ἐποικήσεως τῆς Πελοποννήσου.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
12/10/2023 10:38:09 EEST - 167.114.118.212